

1 Preventieve basiszorg - fase 0

Hoe kan een school elke leerling zoveel mogelijk kansen geven om zich op motorisch vlak te ontwikkelen? Dit vind je terug in Preventieve (brede) Basiszorg, het eerste deel van het [Specifiek Diagnostisch Protocol bij een vertraagde of afwijkende motorische ontwikkeling en/of vermoeden van een motorische ontwikkelingsstoornis](#). Lees dit bij voorkeur samen met [Verhoogde zorg](#), [Uitbreiding van zorg](#) en het [Theoretisch deel](#) van dit protocol. De protocollen zijn een leidraad voor diagnostiek binnen de onderwijscontext gehanteerd door CLB-teams in samenwerking met scholen. Een Specifiek Diagnostisch Protocol is een concrete vertaling van de algemene handvatten in het [Algemeen Diagnostisch Protocol \(ADP\)](#). Individueel Aangepast Curriculum komt niet aan bod in dit specifiek diagnostisch protocol. Hiervoor verwijzen we naar [fase 3 in het ADP](#).

In de fase van de preventieve basiszorg wordt vanuit een aantal invalshoeken belicht wat een school kan doen bij de uitbouw van een goed zorgbeleid omtrent de motorische ontwikkeling.

De school speelt immers een belangrijke rol in de motorische ontwikkeling van leerlingen. De motorische ontwikkeling staat niet op zich, er is interactie met andere ontwikkelingsaspecten zoals het sociaal-emotionele, het cognitieve en de taalontwikkeling^{1 2}.

1 De organisatie van het zorgbeleid

De school heeft een goed doordachte visie en voert een transparant beleid betreffende de motorische ontwikkeling van alle leerlingen.

Er worden initiatieven genomen om de motorische ontwikkelingscomponenten voldoende te stimuleren en kansen te bieden en dit niet alleen tijdens de lessen bewegingsopvoeding, bewegingsexpressie en schrift.

¹ Noordstar J., Motoriek in de basisschool, Bekadidact, Baarn, 2009

² Zie Theorie: Definities en begrippen: motorische ontwikkeling

De uitbouw van een zorgbeleid rond motorische ontwikkeling.

- Infrastructuur in en rond de school
Er gaat aandacht uit zowel naar de veiligheid van het gebouw, veilige trappen met anti-sliptreden en trapeuningingen aangepast aan de grootte van de leerlingen, als naar ergonomische aspecten, zoals aangepast schoolmeubilair (banken, lavabo's, kasten, kapstokken, ...). Eveneens wordt bij het herinrichten van de infrastructuur rekening gehouden met de toegankelijkheid voor personen met een motorische beperking³.
De school promoot een actief en veilig verkeersbeleid door het inschakelen van gemachtigde verkeersopzichters, organiseren van fiets- en wandelpooling, duidelijke verkeerssignalisatie rond de school, ...

- Er wordt stilgestaan bij de speelplaatsinrichting en organisatie van de speeltijden bijvoorbeeld met andere speeltijden voor kleuters of een variatie van de activiteiten zoals mogelijkheid tot dansen, touwspringen, volksspelen, balsporten, ... Bij het aanbieden van deze activiteiten wordt er ook nagedacht over hoe leerlingen die minder graag bewegen kunnen aangezet worden tot bewegen. Zo kan er afgesproken worden dat de leerkrachten op vaste momenten meespelen op de speelplaats. Hierbij heeft de leerkracht oog voor alle leerlingen. Of er wordt eenmaal per week een 'spel van de week' geïntroduceerd in de klas. Iedereen in de klas wordt hierbij betrokken en er wordt aandacht en respect getoond voor de diversiteit in de klas op gebied van motoriek.

- Stimuleren van grove en fijne motorische vaardigheden
De school voorziet een gevarieerd aanbod van bewegingsactiviteiten, behendigheidsspelletjes met voldoende uitdagend en attractief materiaal. Als onderdeel van een schoolwerkplan kan een inventaris aangemaakt worden van de beschikbare materialen en hun opbergplaats.
Op de school worden afspraken gemaakt over observatie van grove en fijne motorische vaardigheden op klas- en leerlingenniveau.
De school voorziet bijkomende doelgerichte bewegingskansen en liefst een gevarieerd aanbod zodat alle leerlingen aangesproken worden. Dit kan onder meer gebeuren bij de organisatie van een sportdag/sportweek, verkeersparcours, naschoolse sportactiviteiten, extra-murosactiviteiten zoals 'Gordel voor scholen', ...

³ Voor een leidraad om de toegankelijkheid van scholen te verhogen zie: http://www.entervzw.be/assets/files/Wenkenbladen/Toegankelijkheid_Scholen.pdf en www.toegankelijkgebouw.be

- Schrijfmotoriek

Leerlingen een leesbaar en verzorgd handschrift helpen verwerven, is één van de opdrachten van de basisschool. De doelen van het schrijfonderwijs hebben te maken met de ontwikkeling van de (fijne) motoriek en met zich schriftelijk uitdrukken in taal. Bij schrijfmotoriek wordt gewerkt in stappen, van in de kleuterschool tot in het zesde leerjaar (voorbereidend schrijven tot voortgezet schrijven).

Er wordt op een doordachte manier een schrijfmethode gekozen. Deze wordt regelmatig geëvalueerd, systematisch gebruikt en dit door de verschillende leerjaren heen.

- Klavierschrift

Er bestaan geen specifieke eindtermen omtrent klavierschrift. In de nieuwe ICT-eindtermen vindt men wel dat leerlingen ICT moeten kunnen gebruiken om op een verantwoorde en doelmatige manier te communiceren, digitale informatie op te zoeken, te verwerken en te bewaren. Vanuit deze invalshoek beslist de school of ze het leren typen opneemt. Een van de voordelen voor het kiezen voor klavierschrift is dat voor leerlingen bij wie het schrijven een groot probleem blijft, op termijn de computer gemakkelijker kan worden ingeschakeld als compenserend middel. De leerling hoeft op dat moment geen klavierschrift meer aan te leren.

- Lichamelijke opvoeding⁴

Er wordt op beleidsniveau voldoende aandacht uitgetrokken voor het leergebied lichamelijke opvoeding. Het is belangrijk dat de uren lichamelijke opvoeding ook effectief en efficiënt gegeven worden, dit ook bij afwezigheid van de leerkracht lichamelijke opvoeding. De tijd die nodig is om leerlingen te toetsen of om zorgbreed met ze te werken, gaat niet ten koste van de onderwijstijd lichamelijke opvoeding. Leerlingen als straf niet laten deelnemen aan de les L.O. kan niet⁵.

⁴ De leerplandoelen L.O. vindt men terug in de leerplannen L.O. van de verschillende netten. Deze doelen vormen de uitgangspunten bij het maken van lessen:

http://www.g-o.be/sites/portaal_nieuw/Basisonderwijs/Leerplannen/Pages/default.aspx

http://www.g-o.be/sites/portaal_nieuw/SO/Leerplannen/Pages/default.aspx

<http://www.ovsg.be/content/Publicaties/Leerplannen.html#secundaironderwijs>

<http://www.vvkbao.be/domeinen/leerplannen-algemeen>

<http://www.vvksso.be/>

⁵ De Medts C., Bewegingsopvoeding in het basisonderwijs, een kwestie van kwaliteit, Praktijkgids voor de basisschool, Kluwer, oktober 2006, blz.149

De school maakt afspraken over gepast schoeisel en kledij tijdens bewegingsactiviteiten⁶.

Volgende richtvragen⁷ kunnen een hulp zijn bij de uitbouw van een beleid:

- Hoe kan onze school een bewegingsgezinde school worden?
- Welke kansen biedt de school tot beweging?
- Hoe vaak en op welke wijze heeft de school aandacht voor bewegingsactiviteiten?
- Wat is de plaats van motorische ontwikkeling in het schoolbeleidsplan, het zorgbeleid, het nascholingsbeleid en bij keuze van schoolprioriteiten?
- Welke bewegingsmomenten organiseert de school in de klas en op de speelplaats?
- Op welke wijze wordt de leerkracht L.O. betrokken bij het signaleren van leerlingen met motorische problemen?
- Hoe gaat de school om met leerlingen met specifieke motorische problemen?
- Maken de klasleerkracht, zorgleerkracht en leerkracht L.O. gebruik van elkaars expertise?

De pedagogische begeleidingsdiensten, het CLB, de ouderraad, de leerlingen en de schoolraad kunnen betrokken worden bij het ontwikkelen en ondersteunen van een visie. Bijvoorbeeld door nuttige informatie aan te reiken aan het schoolteam of een ouderavond te organiseren rond voeding en beweging in het kader van 'Gezonde School'.

2 Vorming en ondersteuning van het schoolteam

Voor begeleiding en nascholing kunnen de nascholingsdiensten en pedagogische begeleidingsdiensten ingeschakeld worden.

⁶ Borgions P. en Van Lancker L., Kindervoetjes en turnpantoffels, uit: School+visie, augustus september 2009, nr. 1, blz. 25-26

⁷ In het kader van het gezondheidsbeleid zijn er verschillende tools uitgewerkt om de werking van het gezondheidsbeleid, en in dit geval specifiek op vlak van voeding en/of beweging, na te gaan. Als school kan men zo met behulp van deze instrumenten zelf bekijken waar er nog werkpunten zijn en deze omzetten in concrete acties. <http://www.fitteschool.be/FitteSchoolMethodiek.html>

Om de preventieve basiszorg rond de motorische ontwikkeling te optimaliseren, is het samenwerken en professionaliseren van het team noodzakelijk. De samenwerking tussen leerkracht L.O. en het team is fundamenteel, zo kunnen de leerkracht L.O. en de andere teamleden de attitude ontwikkelen om met elkaar over hun onderwijspraktijk te overleggen. De leerkracht L.O. en klasleerkracht kunnen samen thematisch werken, aansluiten op elkaars lessen, projecten uitwerken, onthaalperiode, ...

Er kunnen afspraken komen over hoe op gelijke wijze om te gaan met bijvoorbeeld het aanleren van ruimtelijke begrippen, de zelfredzaamheid bij aan- en uitkleden, het gewicht van boekentassen, ...

De school biedt kansen aan alle leerkrachten om zich individueel te professionaliseren op gebied van motoriek om de klas- en de schoolwerking te verrijken.

Daarnaast creëert de school de mogelijkheid tot teamgerichte nascholingen bijvoorbeeld een nascholing rond ergonomie, hoe een goede houding bevorderen, bewegingstussendoortjes of schrijf- en bewegingsmethodes⁸.

Via vorming krijgt men informatie over omgaan met leerlingen die aangepaste ondersteuning nodig hebben. Door bestuderen van praktijkvoorbeelden leert men signalen herkennen en krijgt men meer aandacht voor bepaalde problemen.

3 Inschrijving- en onthaalbeleid

Een zorgzaam inschrijvingsbeleid begint bij een 'zorgzaam' inschrijvingsgesprek dat bestaat uit een bevraging vanuit een brede kijk met de nodige aandacht voor het verzamelen van informatie over specifieke zorgbehoeften van de leerling.

De school communiceert het aanbod van bewegingsmogelijkheden zowel binnen als buiten de school aan de ouders en/of de leerling. Dit omvat speelplaatsactiviteiten, L.O.-momenten, Stichting Vlaamse Schoolsport-voor-scholen-activiteiten⁹ buiten de schooluren, plaatselijke jeugd- en sportbewegingen, ...

⁸ www.schrijfdans.nl

⁹ Informatie over SVS zie www.schoolsport.be

Indien er sprake is van gekende motorische problemen bekijkt de school in overleg met het CLB welke redelijke aanpassingen¹⁰ er dienen te gebeuren.

Bij externe hulp voor de leerling is er steeds nauwe samenwerking met alle betrokkenen nodig: CLB, school, ouders en leerling¹¹.

4 Zorg op klasniveau

Op klasniveau houdt men rekening met leerlingen die weinig bewegingskansen krijgen. De volgende interventies zijn in de eerste plaats bestemd voor de kleuterleerkracht en de leerkrachten eerste en tweede leerjaar van de lagere school. Ongetwijfeld zullen de beschreven interventies ook heel wat andere leerkrachten uit het lager en uit het secundair onderwijs kunnen inspireren.

- Motorische stimulansen tijdens de les lichamelijke opvoeding omvatten het oefenen van psychomotorische en socio-motorische vaardigheden¹².
Leerlingen leren door middel van spel en bewegen omgaan met succeservaringen of met hun eigen beperkingen. Door samen te spelen leren leerlingen rekening houden met anderen, op te komen voor zichzelf en te onderhandelen. Samen bezig zijn en plezier hebben, geeft leerlingen het gevoel van erbij te horen en vriendschap te ervaren. Het bevordert de motorische competentie en stimuleert via succeservaringen het positief zelfbeeld van de leerlingen en de sociale ontwikkeling.
De leerlingen krijgen kansen om kennis te maken met diverse sportactiviteiten bijvoorbeeld inline-skating, voetbal, rope-skiping, muurklimmen, trefbal, softbal, basketbal, volleybal, ijschaatsen, ...
- Motorische stimulansen in de klas
De leerkrachten¹³ kunnen een ruime keuze aan materialen en spellen¹⁴ aanbieden die de motorische ontwikkeling van kleuters stimuleren¹⁵, bijvoorbeeld klim- en

¹⁰ Zie goede voorbeelden van redelijke aanpassingen in onderwijs op <http://www.gripvzw.be/themas/redelijke-aanpassing/onderwijs/237-redelijke-aanpassingen-in-onderwijs-gode-voorbeelden.html>

¹¹ Zie: Handelen en evalueren na de Adviesfase

¹² Zie ontwikkelingsdoelen en eindtermen Lichamelijke opvoeding.

¹³ Een praktisch bewegingsspelboek voor peuters en kleuters: Bertrands E, Florquin V., Speelkriebels voor kleuters, Acco, Leuven, 2006

¹⁴ <http://www.spelendwijzer.nl/shop/Motorische-ontwikkeling-c-71.html>

klautertuigen, rollend materiaal, gooi- en botsende materialen, kralen, knikkers, constructiemateriaal, ... Aanverwante activiteiten zijn knippen, kleven, bouwen, tekenen, voorbereidend schrijven, ...

De leerkracht gaat creatief om met beschikbare ruimtes in de school. Zo kan er een bewegingshoek in het klaslokaal gecreëerd worden waar voldoende bewegingsruimte voorzien wordt en die voldoende afgescheiden is van de andere klashoeken. Het aanbod binnen deze hoek is voldoende gedifferentieerd, zodat de kleuters steeds weer uitgedaagd worden. De leerkracht ondersteunt de leerlingen die moeite hebben met motorische activiteiten om aan de slag te gaan in deze hoek.

In het lager onderwijs komen alle aspecten van motoriek zoals evenwicht, grove en fijne motoriek, oog-handcoördinatie, evenwicht, spierkracht en ruimtelijke oriëntatie aan bod en dit in verschillende activiteiten. Zo oefenen leerlingen tijdens bijvoorbeeld muzische activiteiten het beheersen van het materiaal en de fijne (vinger)motoriek¹⁶.

- **Bewegingstussendoortjes**¹⁷

Elke leerkracht biedt tijdens de lessen voldoende bewegingstussendoortjes aan ter afwisseling van het lang stilzitten. Aan de hand van speelse rek-, kracht- en evenwichtsoefeningen en andere bewegingstussendoortjes wordt gezorgd voor voldoende beweging met de bedoeling een juiste zithouding en meer aandacht en inzet tijdens de lessen¹⁸ te creëren.

Bewegingstussendoortjes en energizers¹⁹ zijn zinvol voor zowel het basis- als het secundair onderwijs; ze vragen een verschillende aanpak, maar de basisprincipes zijn gelijk. Waar bij jongere leerlingen eerder de oefeningen op een speelse manier aangebracht worden met beeldspraak of in verhaalvorm, gebeurt dit voor een oudere groep eerder vanuit de bewustmaking van het waarom van bewegingstussendoortjes. Verschillende werkvormen zijn mogelijk²⁰.

¹⁵ Kog M., Vandenbussche E., Laevers F., Als ontwikkeling vastloopt. Procesgericht begeleiden van risicokleuters, CEGO publishers, Leuven, 1996

¹⁶ Zie ook Noordstar J., Motoriek in de basisschool, Bekadidact, Baarn, 2009, blz. 43-59

¹⁷ Zie Dip Dobbel Doe op www.vigez.be/functioneel/themas/voeding_beweging?item=2377&thema=8

¹⁸ I.S.M. Viva-SVV, Rugla, rugoefeningen, Abimo uitgeverij B.V.B.A, 2011

Kagan Spencer, Silly Sports en Goofy games, 200 beste spelletjes en bewegingsactiviteiten uit heel de wereld, Bazalt, Vlissingen, 2009

¹⁹ Oefeningen om energie op te doen

²⁰ <http://www.ond.vlaanderen.be/nieuws/2008/files/0219-bewegingstussendoortjes.pdf>

- Schrijfmotoriek²¹

Schrijven is een complexe motorische vaardigheid die een leerling moet aanleren. Het is een samenspel van alle (psycho)motorische ontwikkelingsaspecten. Daarom is het van belang dat de leerkracht zoveel mogelijk variatie stopt in de lessen schrijven. Op deze manier blijven leerlingen gemotiveerd en bewaren ze hun aandacht. Bijvoorbeeld de leerlingen kunnen tijdens een knutselmoment een eigen stressbal maken en doen hiermee tijdens de les schrijven opdrachten (hard knijpen, zacht knijpen, op ritme knijpen, gooien met een bal vanuit verschillende houdingen, ...) of de leerlingen krijgen voor de schrijfles als opwarming een knikker die ze moeten rollen van het topje van de duim naar het topje van een andere vinger.

Het handschrift van leerlingen blijft zich ontwikkelen tot in de eerste jaren van het secundair onderwijs. De kwaliteit van het schrijven ontwikkelt zich het snelst in het eerste en tweede leerjaar van het lager onderwijs²². In deze klassen houden de leerkrachten de schrijfmotoriek goed in de gaten en zetten interventies uit indien nodig:

- schrijfhouding: bijvoorbeeld door de stoelhoogte aan te passen of regelmatig te controleren dat het hoofd niet te dicht bij het blad wordt gehouden;
- pengreepmateriaal: bijvoorbeeld het gebruik maken van driehoekig of dikker materiaal schrijfmateriaal;
- schrijfbeweging: bijvoorbeeld oriëntatiepunten op de tafel plakken waar de elleboog moet liggen of oefenen van vingerbeweeglijkheid²³;
- psychomotorische basisvoorwaarden: bijvoorbeeld aanbieden van start- en eindpunten of de schrijfrichting aanduiden.

5 Opvolging van alle leerlingen

De leerkrachten informeren elkaar op regelmatige basis over de vorderingen van leerlingen op het vlak van de ontwikkelingsdoelen en eindtermen L.O.. Daarbij kijken ze niet alleen naar de (motorische) ontwikkeling van de leerlingen, maar ze gaan ook bij zichzelf na of ze voldoende competent zijn inzake omgaan met motorische ontwikkelingsproblemen.

²¹ Een gratis document rond schrijfmotoriek in de klas (kleuter- en lager onderwijs) is beschikbaar bij het SIG: www.sig-net.be/uploads/documenten/Schrijfmotoriek%20in%20de%20klas.pdf

²² Karlsdottir R, Stefansson T., Problems in developing functional handwriting, Perceptual and Motor Skills: nr. 94, 2002, blz. 623-662

²³ www.handschrift.eigenstart.nl

Door ervaringen uit te wisselen en elkaar tips te geven kunnen leerkrachten elkaar ondersteunen in hun opdracht.

Voor het observeren kunnen leerkrachten beroep doen op de zorgcoördinator die een activiteit leidt waarbij de klasleerkracht observeert of omgekeerd.

De observatie gebeurt niet alleen tijdens gerichte activiteiten maar ook tijdens vrij spel, speelplaatsmomenten, buitenactiviteiten, ...

De leerkracht lichamelijke opvoeding observeert de leerlingen tijdens sport- en bewegingsactiviteiten en is de geschikte persoon om de motorische ontwikkeling van de leerlingen in zijn totaliteit op te volgen en sterktes en zwaktes te signaleren.

Alle gegevens worden verzameld in een leerlingvolgsysteem waar de motorische ontwikkeling ook een plaats heeft. In de fase van preventieve basiszorg wordt deze informatie gebruikt om bij te sturen waar nodig.

Zowel in het basis- als in het secundair onderwijs is er aandacht voor het deelnemen aan de lessen L.O. en sportgerelateerde activiteiten. Het verzuimen van lessen L.O. kan wijzen op andere problematieken zoals negatief zelfbeeld, kindermishandeling, pestprobleem, ...

De school dient voldoende aandacht te geven aan leerlingen die op regelmatige basis niet deelnemen aan de lessen lichamelijke opvoeding. Bij leerlingen die niet deelnemen aan de lessen gaat men in gesprek met de leerling en houdt hierbij rekening met het zelfbeeld, culturele verschillen, ...

Door een constructief gesprek te voeren met de leerling en/of zijn ouders bijvoorbeeld over het niet durven omkleden in aanwezigheid van medeleerlingen kunnen heel wat problemen vermeden worden.

Met een medisch attest kan een leerling vrijgesteld worden van de lessen L.O. Er kan ook een vrijstelling gegeven worden voor onderdelen, dit via het gebruik van een medisch attest voor de lessen L.O. en sportactiviteiten op school (sportattest)²⁴.

Indien de preventieve aanpak door de leerkracht(en) niet (meer) volstaat of indien de aanpak wel volstaat maar de leerkracht zich zorgen maakt over bepaalde signalen,

²⁴ <http://www.ond.vlaanderen.be/leerplicht/algemeen/vernieuwd%20sport%20attest%20recto%2020080901.pdf>

Preventieve basiszorg – fase 0 Motoriek

spreekt hij het zorgteam aan voor overleg en wordt de overstap gemaakt naar de fase van de verhoogde zorg.

6 Communicatie met ouders

Tijdens oudercontacten worden ouders geïnformeerd over de vorderingen die hun kind maakt onder meer op gebied van motoriek. Een constructieve communicatie en samenwerking helpen de leerling om zich gunstig te ontwikkelen.

De school kan bewust een aantal initiatieven nemen. Mogelijke voorbeelden zijn:

- ouders worden betrokken bij sport- en bewegingsactiviteiten die de school organiseert bijvoorbeeld bij het organiseren van een sportweek of bij buitenschoolse sportactiviteiten begeleiden ze een sportactiviteit;
- ouders worden geïnformeerd over de ondernomen acties i.v.m. motorische ontwikkeling en over de vorderingen die de leerlingen maken;
- ouders van kleuters worden betrokken bij bewegingsactiviteiten door in het heen-en-weerschriftje informatie over de gespeelde bewegingsspelletjes of -opdrachten te noteren;
- de school organiseert een infoavond hoe de motorische ontwikkeling, als onderdeel van de totale ontwikkeling, verloopt en hoe deze gestimuleerd kan worden.

In de samenwerking met ouders is er een uitwisseling van informatie betreffende wat hun kind interesseert, graag doet en waardoor hij gemotiveerd en geboeid geraakt. Ouders zijn dikwijls bereid om samen te werken met de school en de bewegingsspelletjes thuis opnieuw te doen of er creatief mee om te gaan.

7 Betrekken van leerlingen

In de fase van preventieve zorg is het noodzakelijk om een krachtige leeromgeving aan te bieden. Eén van die voorwaarden om tot die krachtige leeromgeving te komen is het betrekken van de leerlingen. Zowel op school als op klasniveau gaan de leerlingen en leerkracht in dialoog betreffende bewegingsactiviteiten om de motivatie en betrokkenheid van de leerlingen te verhogen.

Op klasniveau kan dit onder meer gebeuren door leerlingen zelf lesonderwerpen te laten aanbrengen vertrekkend vanuit hun eigen belangstelling. Tijdens het uitwerken van deze activiteiten kunnen ze instaan voor het kiezen van de groepssamenstelling, taakverdeling, ... De leerlingen krijgen de kans om creatief om te gaan met bewegingsopdrachten. De leerlingen worden bij bewegingsactiviteiten betrokken door hen te leren nadenken over problemen, eerst zelf naar een (de) oplossing te laten zoeken en deze uit te proberen. Aanvullend worden leerlingen bewust gemaakt van hun eigen aanpak door deze met hen te analyseren.

Ook op schoolniveau worden de leerlingen betrokken. Zo krijgen ze de ruimte voor het zelf organiseren van bewegingsactiviteiten bijvoorbeeld een badmintontornooi tussen leerlingen en leerkrachten. De leerlingen kunnen eveneens betrokken worden bij een uitleendienst voor sportmaterialen²⁵, het opmaken en houden van een enquête over bewegingsmogelijkheden op de school, het brainstormen rond een actieve speelplaats tijdens een leerlingenparlement, het mee-organiseren van de sportweek, ...²⁶

²⁵ www.10voorschoolsport.be

²⁶ Zie ook de ontwikkelingsdoelen en eindtermen en de leerplandoelen bewegingsopvoeding van de verschillende onderwijsnetten.